

Barnevernsreformen langt unna målet: – Mange strever med å forstå hva de må gjøre annerledes

Kommunal Rapport 23.01.2025

Det går trått med barnevernsreformen. Mangel på institusjonsplasser og fosterhjem, samt dårlig kommuneøkonomi, er blant årsakene, ifølge fersk evalueringsrapport.

– Funnene i rapporten oppleves som veldig riktig av oss i feltet. Det er ingen overraskelser, dessverre, sier Berit Jacobsen, barnevernsleder i Nordre Follo og styreleder i Norsk Barnevernlederorganisasjon (NOBO).

Menon Economics og NTNU Samfunnsforskning følgeevaluerer barnevernsreformen på oppdrag fra Bufdir. Nylig kom deres [andre statusrapport](#) etter at reformen trådte i kraft i 2022.

Anbefalinger i rapporten

- Iverksette sterkere virkemidler for å sikre planarbeid knyttet til det forebyggende arbeidet i alle kommuner.
- Informere tydelig om hvilke hjelpetiltak som har best dokumentert effekt.
- Vurder å nedjustere egenandelene til kommunene.
- Gi kommunene handlingsrom for å gjennomføre reformarbeidet.

Rett hjelp og forebygging

Det overordnede målet med reformen er at barn skal få rett hjelp til rett tid, der de bor. Tidlig innsats og mer forebygging står dessuten sentralt.

Med reformen fikk kommunene større ansvar, både økonomisk og faglig. De fikk fullt finansieringsansvar for ordinære fosterhjem, samtidig som egenandelene for institusjonsplasser ble satt kraftig opp. Dette for å gi økonomiske insentiver til å styrke forebyggingen.

Forskerne konkluderer med at det overordnede målet om rett hjelp til rett tid, ikke er nådd. De påpeker samtidig at reformen har hatt kort tid til å virke, og mulige effekter av tidlig innsats og forebygging først forventes å inntreffe flere år senere.

Statistikken viser at antall omsorgsovertakelser, som reformen er ment å motvirke, har økt – etter en lang periode med nedgang. Samtidig er det en vedvarende mangel på fosterhjem og lang ventetid, samt mangel på institusjonsplasser.

Nettopp dette, og i tillegg en svekket kommuneøkonomi, framheves som årsaker til at det går såpass trådt med reformen.

Riktignok er det variasjon mellom kommunene i hvor langt de har kommet, men brudd på Bufetats bistandsplikt og mangel på tiltak som dekker behovene, oppleves gjennomgående som et problem. Det samme gjelder utilstrekkelige tiltak. Små kommuner sliter mest med å rekruttere og beholde kompetent personell.

Bare halvparten har laget plan

Forrige statusrapport viste at [mange kommuner lå etter med å lage de lovpålagte planene](#) for arbeidet, at kvaliteten på dem var varierende. Samtidig skapte ulik forståelse av begreper som *forebyggende arbeid* og *tidlig innsats* problemer.

Årets rapport viser at det fortsatt er bare halvparten av kommunene som vedtatt en forebyggingsplan. Og langt fra alle av disse har integrert planen i sitt overordnede planverk. Barnevernsreformen kalles ofte en *oppvekstreform*, idet den plasserer ansvaret for barns oppvekstvilkår hos toppledelsen og fordrer innsats fra flere av kommunens tjenesteområder – ikke bare barnevernet.

Men å få til samarbeid på tvers av fagmiljøet og etablerte strukturer er krevende i mange kommuner. Samtidig gjør dårlig kommuneøkonomi det vanskeligere å prioritere forebygging.

Mer hjelp i hjemmet

Tiltaksutviklingen i de kommunale barnevernstjenestene er undersøkt spesielt i årets evaluering.

Ifølge rapporten ser det ut til tiltakene i barnevernstjenestene nå er blitt endret i retning av mer spesialiserte tiltak i hjemmene, eller direkte mot ungdom i risiko, for å hindre plassering utenfor hjemmet.

Ressurser skal også ha blitt brukt på kompetanseheving for å heve kvaliteten på veiledning til foreldre og familier, og til å ansette miljøterapeuter som jobber direkte med barn og ungdom.

Kjenner igjen problemene

Barnevernsleder Berit Jacobsen understreker, som rapporten, at situasjonen er veldig ulik fra kommune til kommune.

– At det går seint med å utvikle forebyggende tiltak, har ulike årsaker. Noe handler om økonomi. Alle må spare. Noe handler om forståelsen av lovverket og behov. Mange strever med å forstå hva de må gjøre annerledes, sier hun.

Også hun understreker at mangelen på institusjonsplasser, særlig akutt plasser, og lang ventetid på fosterhjem, gjør det vanskelig å sette inn rett tiltak til rett tid.

Mye uhelse

Jacobsen påpeker dessuten at det har vært en sterk økning i barn med psykisk uhelse og diagnoser. Det krever at flere tjenester samarbeider.

– Noen av barna har store behov og sterke symptomer. Barnevernet har ikke mandat eller kompetanse til å behandle dem. Vi behandler dårlig omsorg og dårlig atferd. Likevel kommer disse familiene til oss, fordi de ikke har fått hjelp andre steder i kommunen. Da er de gjerne helt utslitt og ber oss ta over omsorgen.

Nordre Follo, som har en stor barnevernstjeneste, har mye på stell, forteller Jacobsen. Forebyggingsplanen var vedtatt godt innen fristen, og nye tiltak er på plass.

– Men selv her får vi inn saker der vi ikke kan hjelpe. Det gjelder ikke veldig mange barn, men de har kjempestore behov, sier hun.

Ønsker ro til å jobbe

På spørsmål om hvilke ønsker hun selv har for styringen av barnevernstjenesten framover, svarer Jacobsen:

– Jeg skulle ønsket at myndighetene hadde sluttet å utrede barnevernet del for del. De ulike leddene må ses i sammenheng. Vi har fått utredning på utredning som delvis slår hverandre i hjel og stresser tjenesten. Vi trenger ro til å jobbe, sier hun.